

Ni vsaka ideja dobra, a br

LJUBLJANA – Edward de Bono je tisti mislec, ki je britanskemu premierju Davidu Cameronu predlagal, naj v ministrsko ekipo vključi ministra za razmišljanje, predsedniku Obami pa, da ga lahko nauči razmišljati. Ne eden ne drugi se nista odzvala. Šolnikov in politikov razmišljanje pač ne zanima, pojasnjuje de Bono. Toda svet ne potrebuje zgolj znanja o resnici, ki ga podajajo v šoli, opozarja Maltežan, ki večino časa preživi v Veliki Britaniji. Potrebuje tudi ljudi, ki bodo ustvarjali vrednost, oblikovali poti za naprej. Nove ideje pa se ustvarjajo z razmišljanjem, ki je po njegovem mnenju zelo pomembno in obenem zelo zanemarjeno.

»Ali veste, kdo ima najbolj kreativen poklic? Arhitekti. Njihove nove ideje morajo biti uporabne v praksi,« učinkovito predstavi svojo filozofijo kreativnega razmišljanja. Avtor tehnike šest klobukov razmišljanja, s katero lažje in brez

konfliktov pridemo do rešitve zapletenih problemov, velja tudi za izumitelja izraza »misliti izven okvirjev« (out of the box), čeprav danes raje uporablja izraz »lateralno razmišljanje«. Napisal je 83 knjig; pet jih je prevedenih tudi v slovenščino, med njimi *Lateralno razmišljanje*, *Šest klobukov razmišljanja* in *Naučite svojega otroka misliti*. Leta 2005 je bil nominiran za Nobelovo nagrado za ekonomijo.

Pravite, da šolnikov, tako kot politikov, razmišljanje ne zanima? Zakaj ne?

Sodobno izobraževanje se ni spremenilo od časov, ko je bilo še v rokah Cerkve. To je zanimalo zgolj razmišljanje, ki bo našlo resnico in podprlo njen vrednostni sistem. Tako se je razvil znanstveno razmišljanje, ki išče resnico, kar je dobro, problem pa je, ker nismo razvili razmišljanja z namenom, da bi ustvarjali vrednost. To počnejo le posamezniki, denimo inova-

torji in izumitelji, ne pa skupnost kot celota. Še vedno razmišljamo tako, da prepoznamo standardne situacije in se nanje odzivamo na standarden način. Ko se soočimo z izzivom, ki ni standarden, ne vemo, kaj narediti. Celo na najvišji ravni marsikdo razmišlja na način jamskega človeka: to je jabolko, lahko ga pojem, to je lev, lahko je nevaren. Takšno razmišljanje ni slabo, vendar ne zadošča. Zato sem pred časom razvil tudi besedo *ebne*, ki pomeni *excellent but not enough*. Odlično, a ne dovolj. Tudi jezik moramo razvijati, da bo natančnejši.

Vaše ideje najbolj cenijo poslovneži? Kako to?

Poslovneži morajo ustvarjati in obenem skrbeti za dobiček. Če dobro delajo, so dobro plačani. V marsikateri drugi panogi zaposleni ne dobijo več denarja, če dobro delajo. V šolskih ustanovah so od nekdanj mislili, da je njihova naloga predajati znanje; učiti, kateri

Brez idej tudi dobrih ni

Edward de Bono
FOTO LJUBO VUKELIČ

način dela je pravi. S tem ni nič narobe, ampak za razvoj je ključno razmišljanje. Raziskave kažejo, da učenje razmišljanja pomembno izboljša uspeh učencev. V Avstraliji so ugotovili, da so na ta način izjemno povečali zaposljivost gluhih otrok. Tudi v zaporih se je izkazalo, da so s poučevanjem razmišljanja zmanjšali povratništvo na četrtno. Razmišljanje, samozavest, sposobnost uvida: vse to v šolah jemljejo kot nekaj, kar je pri učencih samoumevno, zato tega s standardnim predajanjem znanja ne krepijo. Že ena ura učenja osredotočenega razmišljanja na teden bi za učence pomenila veliko razliko. Problem je, ker marsikdo misli, da to že počne. A poučevanje analiziranja, logike, celo filozofije na univerzi ni isto kot učenje razmišljanja.

Kako bi šole prepričali, da učenje razmišljanja vključijo v kurikulum?

Včasih lahko že ena oseba z veliko energije in na pravem mestu naredi veliko. V Venezueli, denimo, je k meni pristopil profesor filozofije, ki je potem postal minister za razvoj. Povabil me je, da sem izučil 250 učiteljev, ki so svoje znanje prenesli kolegom. Nazadnje je učenje razmišljanja postalo del učnega načrta. V poslovnem svetu bi tak človek lahko zbiral ideje zaposlenih, hkrati pa bil pozoren na to, kje so težave, ki jih je treba rešiti, da bi njegovi sodelavci vedeli, o čem naj razmišljajo. V Sloveniji je Nastja Mulej izučila 85 učiteljev in na marsikateri šoli že imajo krožke za razmišljanje.

To je dobro, a še bolje bi bilo, če bi razmišljanje umestili v redni pouk; 95 odstotkov izobraževanja in razmišljanja poteka tako, da prepoznamo standardno situacijo, jo analiziramo in se nato z njo ukvarjamo. Rutina je večino časa dobra. Ampak včasih

je treba kaj spremeniti. Že pred dvesto leti bi lahko poskrbeli za čistejše okolje, če bi se nekdo spomnil, kar sem predlagal v skladu s tehniko provokacije: to je, da tovarna uporablja vodo iz svojega iztoka kot svojo vhodno vodo. Zdaj je to marsikje uzakonjeno. Nekdo je pač to moral predlagati.

Zakaj je tako težko sprejeti drugačno razmišljanje?

Ker ne moremo dokazati, da je vsaka nova ideja tudi dobra ideja. Lahko pa dokažemo, da brez idej nikoli ne bo dobrih idej. Moj predlog, da bi v vladah imeli ministra za razmišljanje, je treba razumeti kot pobudo, da je tudi na državni ravni potreben človek, ki razvija nove ideje, ki razmišlja. To ne pomeni, da bo vsaka njegova ideja čudovita. Vsekakor pa bo tak človek razmišljal, razvijal ideje in znal povezovati ljudi.

SONJA MERLJAK